

Det sterke kjønns sårbarhet – omsorg, behandling og maskulinitet

Dette er et paraplyprosjekt som professor Ulla-Britt Lilleaas har brakt med seg inn i senteret, og som er en videreføring av et postdok prosjekt som var finansiert av Norges forskningsråds kjønnsforskningsprogram (2003-2006). Denne gangen er det menn med kreft som er et av de prioriterte forskningsområdene. Dette er en gruppe som vi vet ofte venter med å kontakte lege før det er for sent. Noen av de spørsmålene som prosjektet stiller er blant annet:

- Er helseutdanningene og behandlingstilbudene kjønnet?
- Er det en implisitt forståelse av kjønn som gjør det vanskelig for menn å håndtere alvorlig sykdom?
- Hvordan håndterer menn sin maskulinitet og hvordan reagerer omgivelsene, familien, sjefen, kollegaer og helsepersonell?

Metodene i prosjektet er tverrfaglige og kvalitative metoder som feltarbeid, intervjuer og analyse av tekster og dokumenter inngår i flere av studiene. Spesielle metoder og teknikker som vi har utviklet i tidligere forskningsprosjekter, for eksempel dagbøker, erfaringshistorier og minnearbeid, videreutvikles også i dette prosjektet. *Institutional Ethnography* som er lite kjent i Skandinavia, vil være den overordnede tilnærmingen i flere av delprosjektene. Denne tilnærmingen innebærer et spesielt design innen kvalitativ forskning. Fordelen er at det er et forskningsprogram som kan bidra til at forskjellige institusjoner og relasjoner i de ulike prosjektdelene kan knyttes sammen og gi et mer helhetlig bilde, enn hvis man kun bruker en tradisjonell kvalitativ tilnærming. I Institusjonell Etnografi tegnes det "kart" over koplingen mellom mikro og makro ved å binde sammen det nasjonale, regionale og lokale nivået, noe som bidrar til å gjøre kunnskapen mer generaliserbar. Prosjektet består av flere delstudier og fra prosjektet startet. I 2007 har det vært 2-3 PhD-stipendiater og 3-4 masterstudenter i sosiologi/helsefag tilknyttet.

Tilknyttede PhD-prosjekter

Forsørgelse og helse i menns hverdag

Prosjektansvarlig: *May-Linda Magnussen*

Veileder: *Professor Ulla-Britt Lilleaas*

Koplingen mellom hverdagsliv og helse ligger i at samspillet mellom sosiale forventninger og praksis alltid har en kroppslig side. At menn underkommuniserer helseplager og sykdom i hverdagen kan sees i sammenheng med menns forsørgeransvar og beredskap for jobben (Lilleaas, 2006). Hva forsørgerplikten gjør med menns helse og hvordan de forholder seg til arbeidsplikten når de blir alvorlig syke er et tema i denne delstudien.

Kjønnets omsorg og behandling

Prosjektansvarlig: *Marianne Inez Lien (Ph.D.stipendiat, UiA)*

Veileder: *Professor Ulla-Britt Lilleaas*

I denne studien fokuseres på helseutdanningene og behandlingsinstitusjonene.

I Liens PhD- prosjekt studeres helseinstitusjoner og derigjennom pleiere og behandleres forståelser av kjønn og deres erfaringer med mannlige pasienter – med hovedvekt på sykepleiernes erfaringer. Siktemålet er å belyse hvordan pleiere og behandlere forstår og forholder seg til kjønn i møter med mannlige pasienter, og hvilken kunnskap om kjønn som kommer til uttrykk i helseutdanning, behandling og omsorg. Nedslagsfeltet er intervjuer og observasjon av lærere ved en sykepleierutdanning og pleiere og behandlere på to sykehusavdelinger (kreftsenter og lungerehabilitering) på et middelt stort somatisk sykehus i Norge. Lien ønsker å finne ut mer om hvordan leger og sykepleiere tilrettelegger behandling og kommunikasjon og omsorg for de mannlige pasientene. De kvinnelige pårørendes posisjoner når mannen blir pasient er også tematisert. Noen sentrale spørsmål som undersøkes er: Hvilken betydning får pleiere og behandleres forståelse av kjønn og de mannlige pasientenes behov i møter om er forbundet med krise og sorg, og hvordan håndterer involvert helsepersonell pasienters opplevelser og reaksjoner på sykdom og behandling. Hvilke perspektiver på kjønnete mestringsstrategier kommer til uttrykk i pleiere og behandleres fortellinger om menn og sykdom?

Liens studie og Magnussens prosjekt om kreftsyke menn bidrar til å studere kjønn og helse fra ulike lokaliteter og gjennom å samle forskning fra ulike ståsteder og perspektiver kan vi lage et større bilde av problemstillinger knyttet til maskulinitet, omsorg og behandling.

Åpenhet og brystkreft

Prosjektansvarlig: *Venke Fredrikke Johansen (Ph.D. stipendiat, UiA)*

Veileder: *Bi-veileder professor Ulla-Britt Lilleaas*

Pasientforeninger er opptatt av åpenhet når folk blir alvorlig syke, og det har nærmest blitt et mantra å “stå frem” med sykdommen sin i ulike medier. Kravet til åpenhet blant kvinner som rammes av brystkreft har til tider vært svært nærgående. Hva betyr denne åpenheten for kvinners selvbilde, og når er nok nok?

Publiserte artikler

- Lilleaas, U-B.: Det sterke kjønns sårbarhet. *Sosiologisk tidsskrift*: VOL.14,311- 325. Universitetsforlaget 2006.
- Lilleaas, U-B.: Masculinity, sport and emotions. *Men and Masculinities* Sage, VOL 10 nr.1 2007.
- Lilleaas, U-B.: Den sosiale kroppen, *Tidsskrift for Sygeplejeforskning*, 3 (13-20) 2008.
- Bjørnerud K-A& U-B. Lilleaas. Kjønn, omsorg og kommunikasjon – unge menns håndtering av alvorlig sykdom. *Fra omsorg til utdanning* (red): A.J.W Andersen, I.B. Larsen & O.Søderhamn. Oslo: Gyldendal Akademisk 2010.

Pågående masterprosjekter

- Thomas Westergren, UiA: "Kjønnede disposisjoner, om maskulinitet, helse, livskvalitet og astma hos tenåringsgutter". Problemstillingen er " Hvordan gjør tenåringsgutter med astma seg til menn, og hvordan innvirker dette på helse, sykdom og livskvalitet?" Målet er å beskrive deres praksiser som gutter og kronisk syke, og legge et grunnlag for at helsepersonell kan forstå, og bedre hjelpe denne gruppen.
- Vigdis Eckhardt, UiO: "Mat - en studie av menns kostholdsvaner". Hva forteller Helseundersøkelsen 2008 om menns kostholdsvaner?

Publiserte masterprosjekter

- Marianne I. Lien (2005): *Menn og slanking*. Hovedoppgave i sosiologi, Institutt for sosiologi og samfunnsgeografi, Universitetet i Oslo.
- Thomas Hoel (2007): *Menns håndtering av sykdom*. Masteroppgave i sosiologi. Institutt for sosiologi og samfunnsgeografi, Universitetet i Oslo.
- Kari-Anne Bjørnerud (2008): "*Menn og kreft_ - en kvalitativ studie av unge menns opplevelser og håndtering av kreftsykdom*". Masteroppgave i sosiologi. Institutt for sosiologi og samfunnsgeografi, Universitetet i Oslo.
- Torkelsen, H.I. (2008): "*Helse., reklame og menn - kven har makt over kven?*" Masteroppgave i sosiologi. Institutt for sosiologi og samfunnsgeografi, Universitetet i Oslo.
- Pia I.Fivel (2008): "*Du blir jo så involvert i saken*" – en studie av kvinnelige pårørende til kreftsyke menn. Masteroppgave i sosiologi. Institutt for sosiologi og samfunnsgeografi, Universitetet i Oslo.